עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"א מהל' מכירה הל' יט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קלב סעיף יב :

מא ב ג ד ה ו מיי' שם פכ"ה הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן רטו סעיף ג :

מב ז ח ט מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ג :

◆

רבינו גרשום

קמ"ל. דאפי' הכי קנה דסדנא דארעא כלומר כל הקרקע חד הוא : פיסקא ים טלפחא · לעיין מי"ש שאוצרין בהו : ממל. מפרכתא · זה כמו קורנס שמפרכין בו א)הענבים שהן עיקר תשמישי הבד : כלונסאות · אלו עצים שעומדים מיכן ומיכן לקירה ונקובין ומשימין בריח מזה לזה ומעמידי' הקורה על הבריח · עבירין כבשי אותן קנעין שמשימין על הקרשים (דין) : קורה קורה ממש: הנסרים. הם הקרשים שמשכיבין על גבי התמד ויש אומרי' אלו אותם שמקיפין אותן סביב לתמד וקושרין שלא יתפזרו הענבים אילך ואילך : היקבים. הם הסלים שמביאין בהם הזיתים מן השדה לבית הבד : ריחים התחתונים . שהיו טוחנים בהן הזיתים ואחר כך משימין הזיתים ביקב כדי להוציא השמן יפה וכל הני שייכי לבית הבד לפיכך נמכרין הם : העליונה . דהיינו הרכב אינה נמכרת דלא שייכא היא בהדי בד בלבד : השקין . אלו השקין עצבן שהיו מביאין הענבים או הזיתים בהם לאותו כלי שהוא חוץ לכרם שהוא הולך ובא מכרם לבד ומבד לכרם והוא עשוי מן עור·מרצופין שלועין מאל"ש: פיס' הנסרים. בית המרחץ שלהן היה עשוי מאבני שיש וכשהאש בוער מתחתיו מתחמם השיש מאד ומשימין נסרים על גבי הרצפה של שיש כדי שיעמדו עליהן הרוחצין: ספלים. גביעין שזורקין מהן המים עליהן : הוילאות . אלו הבגדים שפורשין כנגדן לפתח המרחץ כעין וילון. כל הני לא שייכי למרחץ : מגורות המים. מקוואות המים שמכניסין אותן דרך סילון למרחץ : מכר את בית הנסרים · שמצניעין שם הנסרים כן הכי נמי בית היקמין: יקמין . אלו בגדים שמעטפין ראשיהם במרחץ מפני החום שלא יזיק להם בראשם וכל הני בנינים שייכי למרחץ ולא הוי מטלטלין דה"נ קתני מתני' לקמן:

א) נ"ל הזיתים.

נושא: מה נכלל במכירת בית הבד

נושא/מבנה: מונחים שמופיעים במשנה ופירושם

נושא: מה נכלל במכירת בית המרחץ

תוספות

ים טלפחא · היינו עדשים דסוף מסכת ע"ז (דף עה·) דאמר בעו מיניה מרב הונא הני ז) (גודגדא) דארמאי מאי א"ל תניתוה מי שהיו גיתיו ובית בדיו טמאים הדפין והלולבין והעדשים מדיחן ופירש נמי הקונטרס התם דעדשה היינו גת עצמה וקשה דהתם תנן דגת צריכה ניגוב ואומר (מ)בקונטרס דהברייתא סמכינן דלא נהיגין למעבד ניגוב בגת ח) (ורש"י) מגיה התם בברייתא מנגבן ע"פ התוספת' ומצריך ניגוב לגת ט)(ור"ת) אומר דאפילו אי גרסינן מדיחן לא פליג אמתניתין דעדשים לאו היינו גת י) אלא כמו שפי' בערוך בערך טלפח מביאין טיט ומערבין בו תבן ונעורת של פשתן ועושים כמין ריחים גדולים ונותנין על הזיתים שלא שומנן והוא כגי ליה בהדחה וא"ת לר"ת אמאי לא חשיב במתניתין בד עצמו דמכר וי"ל דפשיטא הוא שהוא עיקרו של מכר ולא נקרא בית הבד אלא על שם בד ויקבים נמי דקתני בגמ' אינו בד עצמו אלא כמו שפירש בערוך יקבים סלים שמביאים בו זיתים והתם נמי גבי מי שהיו גיתיו ובית בדיו טמאים הא דלא חשיב גת עצמו מפני שאין רגילות שיטמא לפי שמשמרים אותו מליטמא מפני חשיבותו שלא ימצאו אחר מזומן אם יטמא זה וגם אין כל היד ממשמשין בו שהוא כבד ואי אפשר לטלטל ועוד שכבר פי' דין גת לענין יין נסך דבעי ניגוב והוא הדין לענין טהרות כ) וא"ת בשלמא לפ"ה דכל הנהו(נ) דמכר הן מחוברין אלא לר"ת שמפרש טלפחא עיגול של טיט שאינו מחובר ויקבים סלים אמאי מכר כיון שאינן מחוברין וי"ל מפני שאינן חשובין כ"כ ובטלים אגב בד גופיה א"נ לפי שאין עובדין אלא לכך:

לא מכר את הנסרים· נראה לר"י דהיינו נסרים שמכסין בהן את החמין כדאשכחן בפרק כירה (שבת דף מ·) אלא א"כ היו חמין שלו מחופים בנסרים :

גמרא

אמר א)(רבה) אמר רב נחמן החזיק בחולסית קנה מצולה (א) פשיטא דהא אמר שמואל מכר לו עשר שדות וכו' מהו דתימא התם הוא דסדנא דארעא חד הוא אבל הכא הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד, קא משמע לן: **מתני'** ב המוכר בית הבד מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות ג אבל לא מכר את ב)העבירים ואת הגלגל ואת הקורה, ד ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין, ה ר"א אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה: **גמ'** ים טלפחא, ממל א"ר אבא בר ממל מפרכתא, בתולות א"ר יוחנן כלונסות של ארז שמעמידין בהן את הקורה עבירים כבשי, גלגל חומרתא, קורה כורה. ת"ר ו המוכר בית הבד מכר את נסרים ואת היקבים ואת המפרכות ואת הריחים (ג) התחתונה אבל לא העליונה ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין, בין כך ובין כך לא מכר לא את העבירים ולא את השקין ולא את המרצופין רבי אליעזר אומר המוכר בית הבד מכר את הקורה שלא נקרא בית הבד אלא על שום קורה: **מתני'** ז המוכר את (ג) המרחץ לא מכר את הנסרין ואת הספלין ואת הוילאות, בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין, בין כך ובין כך לא מכר לא את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים: **גמ'** ת"ר ח המוכר את המרחץ מכר את בית הנסרין ואת בית היקמין ואת בית הספלים ואת בית הוילאות אבל לא את (ד) נסרין עצמן ולא יקמין עצמן ולא ספלים עצמן ולא וילאות עצמן ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין, ט בין כך ובין כך לא מכר לו את הבריכות המספקות לו מים בין בימות

רשב"ם

הואיל ואין מי שמוכר לו ואומר לו לך חזק וקני

מהן מעות הלכך לא קנה אלא אותו שהחזיק (ה) דהא הך דשמואל כמי אילו לא נתן מעות לא קנה אלא מה שהחזיק ואם נתן דמי חליין לא קנה בחזקת אחת מהן אלא כנגד מעותיו, וא"ת כיון דנתן דמי כולן מיירי שמואל מה לנו לחזקת אחת מהן והלא קרקע נקנה בכסף ולא צריכה תו חזקה? איכא למימר דבמקום שכותבין השטר מיירי דהתם לא קני קרקע במעות אלא בשטר או בחזקה כדאמרי' בפ"ק דקדושין (דף כו·) עלה דהך משנה נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף כו' אמר רבה לא שנו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר א"נ עד שיחזיק: **חדא תשמישתא·**(ו) כל העשר שדות עומדין לזריעה והלכך כשדה אחת חשובין על ידי סדנא דארעא שמחבר אותן: **מתני' המוכר את בית הבד·** בית שהבד בו ואותו בית לתשמיש בד לבדו עשוי: **מכר את הים·** בגמ' מפרש דהיינו בד עצמו כדמפרש ואזיל ונראה בעיני דכל הנך דקתני בהו "מכר" קבועין הן שם והנך דאינן מכורים בכלל בית הבד מיטלטלי הן כדאמרן כמי (לעיל ד' סה·) גבי בית שמכר מכתשת קבועה ולא המיטלטלת: **הממל (ז) הבתולות·** בגמ' מפרש (ו)קבועין הן: **עבירים וגלגל וקורה·** מיטלטלי הן ובגמ' מיפרשי כולהו: **ובזמן שאמר לו הוא·** הבית של בד וכל מה שבתוכו אני מוכר לך כולן מכורין ודוקא הני הצריכין לבית הבד אבל שאר תשמישין שמונחין בתוכו להשמר אינן מכורין: **מכר את הקורה·** כדמפרש טעמא בגמרא דהיינו עיקר בית הבד: **גמ' טלפחא·** היא עריבה שקורין מיי"ט עגולה כעדשה, 'ועדשה' קרי לה בברייתא במסכת ע"ז (דף עה·) עדשים מתרגמינן טלופחין: **ממל אמר רבי אבא בר ממל מפרכתא·** אבן נקובה שמכניסין בה עץ ומפרכין בה הזיתים בבית הבד דהיינו דומיא דמכתשת ויש מפרשים דהיינו עץ עצמו שמפרכין בו את הזיתים ולפי שהוא (א) תשמישי בית הבד הוא מכור בכלל בית הבד ואע"ג דמיטלטל ולשון ראשון מפירושי ר' חננאל ועיקר: **כלונסות·** אותן שנועצין ה)(בארץ אצל) מכאן ומכאן (ט)ונוקבים זה כנגד זה ונותנים בריחים מזה לזה ומעמידין הקורה על הבריח ובלע"ז קורין להן יזמיילי"ן תאומים ויש מקומות שקורין סרור"ש אחיות: **כיבשי·** נסרים שנותנין על הזיתים בבית הבד כשמורידין הקורה עליהן לכבשן ומשום דמיטלטלי לא מזדבני: **חומרתא·** ויי"ן בלע"ז שמגלגלין בה את הקורה להעלותה ולהורידה: **קורה.** דמתני' היינו קורה כמשמעה שגם בבבל קורין לה כן: **מכר את הנסרים·** תימה כיבשי דא"כ תקשי אמתני' דהתם קתני לא מכר והכא קתני מכר אלא הן כעין נסרים נתונים סביב הזיתים בבית הבד כדי שלא יתפזרו אנה ואנה בהכביד הקורה עליהם ונראה בעיני שמחוברים שם וקבועים הם שם לעולם ובתוספתא גרס מכר את הילרים ונראה דגלרים גרס והיינו עקל בית הבד שקושרין בהם הזיתים כדי שלא יתפזרו(י): **יקבים·** היינו ים החקוקה ועשויה כעין יקב וכדכתיב (יואל ב) והשיקו היקבים תירוש ויצהר והשיקו לשון הומה ורעש שהיין עושה כשנופל מן היקב: **המפרכות·** היינו ממל דמתני' דפרישנא לעיל מפרכתא: **הריחים התחתונה·** קבועה היא וטוחנין בה זיתים שבתחלה מפרכין אותן במפרכות ואח"כ טוחנין בריחים ואח"כ עוצרין אותן בבית הבד והכי אמרינן במנחות (דף פו·): **השקין והמרצופין·** לשאת בהן זיתים בבית הבד אלא שהמרצופין הן של עור והשקין מעולה של עזים וכל דמיטלטל לא מזדבן: **מתני'** הכי גרסינן בסדר המשנה **המוכר את בית המרחץ·** בית שעשוי לרחוץ בו וג' בתים הן זה לפנים מזה כדאמרינן ביציאות השבת (שבת דף י·) פנימי לרחיצה תיכון שעומדין שם מלובשין בירוני שפושטין שם בגדיהם ובתוספתא קתני בהדיא המוכר את המרחץ מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים: **הנסרים·** שנותנין על גבי קרקע המרחץ ועומדין עליהם הרוחצים שלא יכוו רגליהן אי נמי שלא יטנפו רגליהן מחום הקרקע ומשום דמיטלטלי לא מיזדבני: **ספלים·** לתת בהן מים לרחוץ ומיטלטלין: **ווילאות·** מסך כנגד הפתח ולי נראה בגד שמסתפגין בו דהיינו אלונטית: **לא מכר מגורות של מים·** בריכות מים ששופכות מים למרחץ: **ולא אוצרות של עצים·** שהיו לחמם בהן המרחץ והיינו טעמא דלאין אלו תשמישין המיוחדין למרחץ כי הנך דלעיל ואין אלו מאי תשמישיה אלא ממונו הן ליהנות בהם אפי' בתוך ביתו דכשקונה אותם קונה להסיק בביתו ולאפות ולבשל בהן כמו חיטי ושערי· "מגורות" כמו "נהרסו ממגורות" (יואל א) כיוצא בו מגורה שהיא מליאה פירות (פסחים דף ס·): **גמ' בית הנסרין·** בית (כ)(שמכניסין) בו הנסרים לאחר רחיצה: את בית היקמים גרסי' בתוספתא יש מפרשים חדר שמצניעין בו הגיגיות שמשימין בו מים חמין ולא נראה לי דהיינו נמי בית הזורות דקתני בתוספתא ויש מפרשים י)יקמים סודר שמעטפין בהן ראשן מפני חום המרחץ וכל הני בתים מיחברי לבית המרחץ: **אבל לא את הנסרים·** דמיטלטלי: **ולא (ל) הספלים·** גרסינן ולית דגרסי הספלין שיושבין עליהן בבית המרחץ ולשון עיקר דהא במתניתין נמי ספלים גרסינן :

מסורת הש"ס

א) [נ"ל רבא] : ב) [גי' הערוך ערך עבר ב' העבירים וכן הגי' במשנה שבמשניות וכתב התוי"ט שכן גירסת הרי"ף] : ג) [לקמן עח: ע"ש]: ד) ס"א הוילאות: ה) [כנ"י איתא בארץ בגת]: ו) [וזה פירוש הערוך ערך יקמין] : ז) [נ"ל גורגי]: ח) [נ"ל ור"ש] : ט) [נ"ל ור"י] : י)[ועי' בר"ש סופטאר']: כ)[ועי' תוספות נדה סה: ד"ה הדפין וכו'] :

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' קנה מצולה החזיק במצולה קנה חולסית פשיטא דהא : (ב) שם ואת הריחים התחתונה אבל לא העליונה (ובזמן שאמר לו וכו' את המרצופין) תא"מ ונ"ב ס"א לא מכר לא את העבירים ולא את השקין ולא את המרצופין ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין כו' : (ג) שם במשנה המוכר את בית המרחץ : (ד) גמ' אבל לא את הנסרין עצמן ולא את היקמין עצמן ולא את הספלים עצמן ולא את הוילאות עצמן:(ה) רשב"ם ד"ה (בע"א) כיון וכו' אלא אותו שהחזיק הואיל ואין מי שמוכר לו ואומר לו לך חזק וקני דהא הך דשמואל : (ו) ד"ה חדא תשמישתא כל שדות עומדין לזריעה והלכך העשרה כשדה אחת כנ"ל : (ז) ד"ה הממל ואת הבתולות בגמרא מפרש דקבועין הן:(ח) ד"ה הממל וכו' ולפי שהוא עיקר תשמישי בית הבד : (ט) ד"ה כלונסות וכו' מכאן ומכאן לקורה ונוקבים : (י) ד"ה מכר את הנסרים וכו' שלא יתפזרו אנה ואנה הס"ד : (כ) ד"ה בית הנסרין בית שמצניעין בו את הנסרים: (ל) ד"ה ולא את הספלים: (מ) תוס' ד"ה ים וכו' ואומר שם בקונטרס וכו' ניגוב בגת ורשב"ם מגיה וכו' וי"ל דפשיטא הוא שהן עיקרו : (נ) בא"ד דכל הנהו מכר שהרי הן מחוברין :